

Barne- og Familiedepartementet (BFD)
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Oslo, 23 august 2019

SOS-barnebyers høringsvar til forslag om ny barnevernslov

SOS-barnebyer viser til høringsbrev fra Barne- og familiedepartementet datert 4.februar.2019, hvor departementet ber om innspill til forslaget om ny barnevernslov, som en oppfølging av «NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse». SOS-barnebyer vil takke for muligheten til å komme med innspill.

SOS-barnebyer er en global organisasjon som arbeider med omsorg for barn i 136 land og territorier. Vi har drevet barnevernstiltak i Europa i 70 år, og driver i dag barnebyer, familieprogrammer, sosialsentre og andre tiltak i de fleste europeiske land. Også i Norge jobber vi for barns beste, blant annet gjennom et samarbeid med norske kommuner for å utvikle nye omsorgs- og integreringsmodeller for bosetting av enslige mindreårige asylsøkere og for å ivareta søskengrupper som skal plasseres i fosterhjem.

Innledning og overordnede kommentarer

SOS-barnebyer er i all hovedsak positiv til forslaget om ny barnevernslov. Vi håper at loven vil bidra til at alle barn i Norge gis en trygg oppvekst.

Departementet har gått igjennom ulike viktige artikler i barnekonvensjonen. Vi savner likevel at barnekonvensjonen brukes mer aktivt i begrunnelsene. For å ytterligere operasjonalisere barnekonvensjonen ber vi om at departementet gjør en vurdering av hvilken relevans *Retningslinjene for alternativ omsorg for barn* kan ha for utforming og tolkning av loven. Disse retningslinjene brukes aktivt av FNs barnekomite i arbeidet med å følge opp implementeringen av barnekonvensjonen. SOS-barnebyer mener det er en alvorlig utfordring for barnevernet at hjelpetiltak kommer for sent og ikke er dimensjonert til å hjelpe familiene. Vi ønsker at Bufetat skal gis et tydeligere ansvar for å sikre at det settes inn egnede og effektfulle hjelpetiltak.

Det er videre viktig at søsken får mulighet til å vokse opp sammen når de må flytte i fosterhjem. Det bør komme tydelig frem i loven, og det bør ikke foreligge økonomiske insentiver for kommunene til å skille søsken når de flytter til fosterhjem.

Vi er svært kritisk til at departementet fortsetter diskrimineringen av enslige mindreårige asylsøkere. Vi mener denne praksisen er i strid med barnekonvensjonen og *Retningslinjene for alternativ omsorg for barn*.

Kapittel 3. Meneskerettslige forpliktelser

Det er gledelig at barnekonvensjonen blir lagt til grunn i arbeidet med ny barnevernslov. Likevel er vi bekymret for at denne ikke er utfyllende nok, og mener at det i større grad bør sees hen til *Retningslinjene for alternativ omsorg for barn*. Retningslinjene vil bidra til å operasjonalisere oppfølgingen av barnekonvensjonens bestemmelser, og vi ber derfor om at departementet i det videre arbeidet tar relevante punkter fra retningslinjene i forarbeidene.

Kapittel 5. Formål, virkeområde og grunnleggende bestemmelser

Barnets beste bør komme tydeligere fram utover bestemmelsene i §1-3. SOS-barnebyer mener at barnets beste bør løftes inn i lovens formål i §1-1, da vi anser det som et formål i seg selv å sikre barnets beste.

Kapittel 6. Bekymringsmelding og undersøkelse

SOS-barnebyer støtter forslaget om å samle bestemmelsene om bekymringsmeldinger og undersøkelser i et eget kapittel 2 i forslaget til ny barnevernslov.

Kapittel 7. Hjelpetiltak

Vi støtter forslaget om at hjelpetiltakene blir samlet i ett kapittel. Likevel mangler det fremdeles noe spesifisering angående plikten til å hjelpe. Denne plikten må komme tydeligere fram i lovverket.

SOS-barnebyer støtter departementets vurdering om å samle hjelpetiltak i et eget kapittel, da dette gir bedre oversikt og også understreker barnevernstjenestens rolle som hjelpetjeneste.

SOS-barnebyer er også glad for å se at departementet er opptatt av at hjelpetiltak skal bidra til å bedre situasjonen for barnet og familien, og at de mener det er behov for å i enda større grad tydeliggjøre i loven at de tiltak som settes inn skal være tilpasset barnets og familiens behov.

SOS-barnebyer støtter derfor departementets forslag om å ta inn i loven et krav om at hjelpetiltak skal være "egnet" til å ivareta barnets behov. SOS-barnebyer ønsker å understreke viktigheten av barns og unges rett til medvirkning, samt viktigheten av kontinuerlig oppfølging og evaluering underveis.

7.3.3.3 Utvide aldersgrensen for ettervern fra 23 til 25 år

SOS-barnebyer støtter forslaget departementets forslag om å heve aldersgrensen slik at ettervern kan gis til fylte 25 år.

Kapittel 13. Fosterhjem

SOS-barnebyer støtter forslaget om å regulere fosterhjem i et eget kapittel 9 i lovforslaget. Vi mener imidlertid at det bør gjøres henvisninger til *Retningslinjer for alternativ omsorg for bar*, artikkel 118 til 122.

Det er en betydelig overlapp mellom retningslinjene og den allerede foreslåtte teksten av departementet. Endringene med å henvise direkte til retningslinjene vil derfor være enkle og gunstige for den videre praktiseringen av lovverket. For eksempel vil en henvisning til at fosterfamiliene er "utvalgte, kvalifiserte og godkjente"¹ samt at det føres tilsyn med dem, sikre at barnets beste alltid er ivaretatt på en forsvarlig måte.

I tillegg er det viktig å understreke og sørge for at kommunen skal sikre forutsigbare og trygge rammevilkår for fosterforeldre. Det er derfor gledelig at familieperspektivet er tatt inn under §9.6, annet ledd, første punktum. SOS mener imidlertid at det legges inn bestemmelser som sikrer at fosterfamilier har den nødvendige stabiliteten og ressursene for å ivareta barnets beste. Ikke bare for å sikre økonomisk stabilitet for fosterfamilien, men også for at barnets beste skal løftes fram enda tydeligere.

Søsken i barnevernet

SOS-barnebyer mener at samvær med søsken ikke kan erstatte det å vokse opp sammen, og at denne retten må rettighetsfestes. Det fremgår av artikkel 17 i *Retningslinjene for alternativ omsorg for barn*

¹ Retningslinjer for Alternativ Omsorg for Barn, s.6

at søsken i prinsippet ikke bør splittes “med mindre det finnes en åpenbar fare for misbruk eller andre grunner til at det er til det beste for barnet at søsknene skilles ad”. SOS-barnebyers egne undersøkelser viser at seks av ti søsken skilles når de plasseres i fosterhjem. Vi ser derfor behovet for å styrke barns rett til å vokse opp sammen med sine søsken, og mener at denne retten må komme tydelig frem i den nye barnevernloven. Barns rett til å vokse opp sammen med sine søsken bør inntas og tydeliggjøres som en del av den nye, overordnede bestemmelsen om barnets beste. Dersom søsken ikke får vokse opp sammen i fosterhjem, mener vi det bør begrunnes i vedtaks form.

Vi ønsker også å fremheve barns rett til å bli hørt ved vurderingen av om de skal plasseres sammen med sine søsken i fosterhjem. Barna må få nødvendig og tilstrekkelig informasjon om denne rettigheten på et tidlig tidspunkt i prosessen, og i alle fall slik at de har grunnlag for å uttale seg om disse forholdene direkte for barneverntjenesten og fylkesnemnda dersom de ønsker det, jf. lovforslagets § 3 annet ledd, § 83 og § 103 første ledd.

Til slutt ser vi det nødvendig å løfte frem at dagens refusjonsordning er en uheldig løsning som ikke fristiller kommunen økonomisk i vurderingen av om søsken skal plasseres sammen eller hver for seg. Vi vil derfor fremheve at det ikke må foreligge økonomiske insentiver for kommunen til å splitte søskengrupper når de skal plasseres i fosterhjem.

Rekruttering av fosterforeldre som kan ivareta søsken sammen er en stor utfordring, og vi ønsker å fremheve at søskenperspektivet bør være med helt fra rekrutteringen av fosterforeldrene, ved opplæringen av fosterforeldrene og ved veiledningen av fosterfamilien.

Kapittel 14. Barnevernsinstitusjoner m.m.

Det fremgår av lovforslaget at det ikke er adgang til å bruke tvang dersom andre alternativer er mulig. SOS-barnebyer ber likevel om en tydeligere presisering av at plassering på barnevernsinstitusjon og bruk av tvang er en absolutt siste utvei i lovteksten. Videre ber vi om at det legges vekt på ønsket om av-institusjonalisering jf. artikkel 23 i *Retningslinjer for alternativ omsorg for barn*.

Kapittel 15 Omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere

Aldersgrense for enslige mindreårige asylsøkere

Den nye lovteksten i kapittel 11 §11-1 spesifiserer at lovbestemmelsene kun gjelder barn under 15 år. Forslaget tilsier at “utlendingsdirektoratet (UDI) har ansvaret for å gi enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år et tilbud om innkvartering i egne mottak for denne gruppen”. Det fremgår av

Retningslinjer for alternativ omsorg for barn at denne formen for alternativ omsorg gjelder alle barn under 18 år, inkludert enslige og/eller adskilte barn (29ai og 29aai). Ettersom §§1-2 og 1-3 viser til at loven også gjelder barn som er flyktninger eller fordrevne, samt barn under 18 år, ser vi det som hensiktsmessig at disse barna opp til 18 år får rettigheter og oppfølging i tråd med det etnisk norske barn får. Artikkel 141 sier videre at “Enslige eller adskilte barn som allerede befinner seg i utlandet, bør, i prinsippet, nyte godt av samme grad av beskyttelse og omsorg som barn som er statsborgere av det landet det gjelder”. Det foreligger derfor et avvik fra retningslinjene dersom barn mellom 15 og 18 år ikke får lik behandling som de under 15år.

Vi mener at §5-a3 og §5-a5 annet ledd, som er foreslått tatt vekk bør få bli, da den gir disse barna bedre beskyttelse, jf. Artikkel 141 i *Retningslinjer for alternativ omsorg for barn*. Dersom aldersskillet består, er det enda viktigere

Bosetting av enslige mindreårige hos familie eller slektninger

SOS-barnebyer ønsker at barnets beste legges til rette også for enslige mindreårige asylsøkere. §11-8 snakker om bosetting for enslige mindreårige i kommunene, men nevner ingenting om at barnets eventuelle familie eller slektninger kontaktes for forsøk på tilbakeføring dersom dette er til barnets beste. Artikkel 142, 146, 147 og 151 i *Retningslinjene for alternativ omsorg for barn* viser til at slik kontakt og eventuell forespørsel om å bli benyttet som fosterhjem er ønskelig dersom barnets beste tilsier det. Barnevernloven refererer ikke til slike tiltak for denne målgruppen som for barn ellers i barnevernloven §9-4.

Kapittel 20 Statlig barnevernsmyndighet

SOS-barnebyer mener at staten har det endelige ansvaret for oppfølging barnekonvensjonen. Vi mener derfor at artikkel 16-3 i forslaget til ny barnevernslov er for begrenset og komplisert. Det er særlig viktig med en tydeliggjøring for å sikre likeverdig beskyttelse av barn i Norge, spesielt når barnevernsreformen legger stadig mer ansvar på kommunene.

Med vennlig hilsen

Sissel Aarak
Leder Program
SOS-barnebyer Norge

Liv-Marie Melby
Rådgiver